

SLOVENSKI UČITELJ

1913

VERI

OMIKI

UZGODI

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH
UČITELJSKIH
IN KATEHETSkih DRUŠTEV

ŠTEV. 12.

LETNIK XIV.

TISKA KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

Vsebina:

	Stran
O pazljivosti s stališča eksperimentalne pedagogike. (J. Polák)	265
Kako more šola sodelovati, da se varujejo in utrdijo temelji socialnega reda. (Marica pl. Kleinmayr)	268
Varstvo spomenikov in varstvo domačije. (Dr. Fr. Stelè)	270
Občni zbor »Društva slov. katehetov«. (—ž.)	275
Katehetski vestnik	277
Učiteljski vestnik	279
Vzgoja	283
Raznoterosti	284
Slovstvo in glasba	287
Listnica uredništva	288
Razpis učiteljskih služb. (Na ovitku.)	

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za „Slomškovo zvezo“ 5 kron; naročniki-člani „Društva slovenskih katehetov“ plačajo tudi 5 kron.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec. Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

SLOVENSKI UČITELJ

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
in katehetskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slov. katehetov“.

Letnik XIV.

V Ljubljani, 15. decembra 1913.

Štev. 12.

J. Polák.

O pazljivosti s stališča eksperimentalne pedagogike.

(Po predavanjih dr. V. Kušarja in študijah dr. V. Moedeja.)

(Konec.)

Akustični tip pa preizkusimo najlažje ob številkah in črkah. Opc-
zarjam pa, da je veliko lažje, če izgovarjamo: a, be, ce, če, de, e, ef... itd.,
nego pa če izgovarjamo: a, b, c, č, d, e, f... itd. Težje je zopet, če stavimo
zapreke, da mora izgovarjati oni, s katerim eksperimentiramo, kako
določeno številko ali glas vmes. N. pr.: 8 (a), 6 (a), 4 (a), 3 (a), 1 (a), 7 (a);
a (1), c (1), e (1), g (1), č (1), m (1). Znano je tudi, da je pazljivost še bolj
omejena nego zavednost. Pod šest enot pri normalno razvitem človeku
pazljivost ne bi smela pasti. Meja nad šest enot pa ni določena natanko;
zakaj utajiti ne moremo dejstva, da igra vaja ob tem poizkusu važno vlogo.
Tabele za take in podobne poizkuse pa so lahko take-le:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
m	n	p	k	v	a	n
o	z	s	u	a	r	ž
p	r	m	l	e	b	a
l	k	r	r	m	v	r
r	n	u	v	f	c	t
t	l	o	u	l	v	s
	m	t	z	h	s	v
		v	m	k	u	š
			o	n	m	č
				r	o	c
					p	m
						u

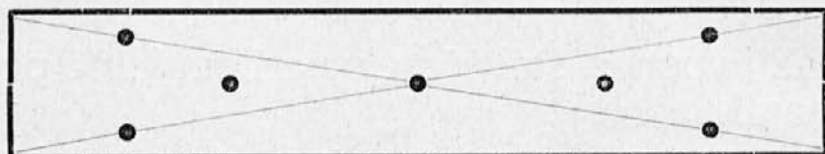
Slika 8.

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
7	3	8	0	2	7
8	6	9	2	5	2
6	9	6	5	0	3
5	2	7	7	6	8
3	5	5	6	9	5
2	4	3	9	3	7
	1	4	3	7	9
		0	8	1	0
			4	8	6
				4	4
					1

Slika 9.

Tabeli ima eksperimentator pred seboj zaradi tega, da lažje kontrolira napake. Omenil pa sem že, da izvedemo tozadevni poizkus lahko z zapreko, navadno pa ga izvedemo brez zapreke. Kot zapreka služi lahko kaka vmes govorjena številka, kak vmes govorjeni glas, kak vmes proizročeni ropot itd.

Senzualni tip preizkusimo lahko z različnimi pristrojmi, a najenostavnejši se zdi meni pristroj z bučkami. V to svrhu vzamemo do 3 cm široko in do 12 cm dolgo lepenko in jo razdelimo tako-le:

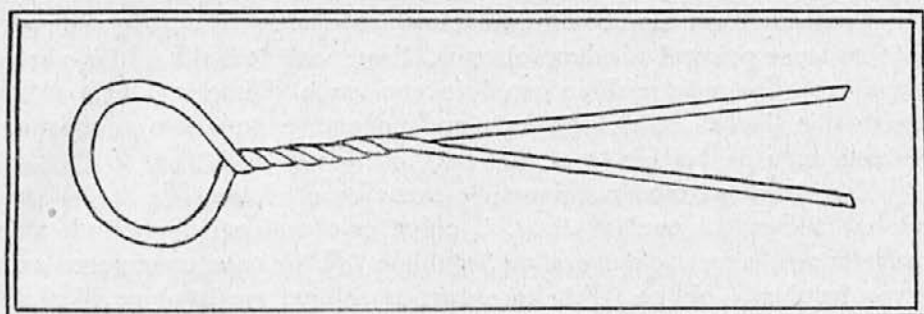

Slika 10.

Kjer so označene pike, tam zarinemo bučko in pristroj za poizkuse je gotov. Položimo ga na lakot in pustimo nekoliko časa ležati. Tudi tu se bomo prepričali, kar smo trdili že pri akustičnem tipu, da ne bomo izlepa opazili čez šest enot.

Ti različni tipi in njih višji ali nižji razvoj pa je zelo odvisen od prirojenih in podedovanih lastnosti. Eksperimenti so dognali, da je tudi pazljivost zelo odvisna od prirojenja in podedovanja.

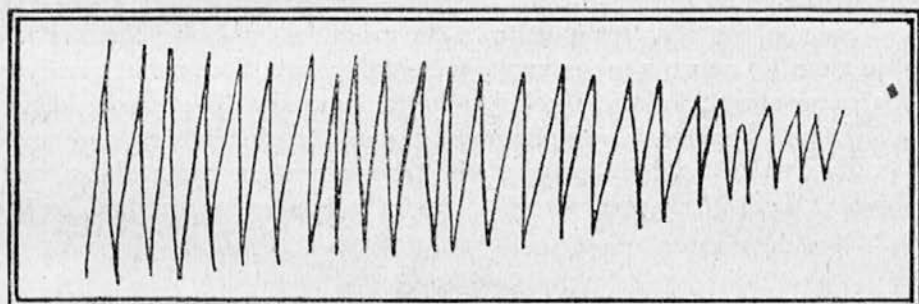
Še nekaj o tipu koncentracije in tipu razblinjenosti. Prvi ima manjši, drugi pa večji obseg. Ta dva tipa pazljivosti sta zelo važna za izbiro stanu. Otroci koncentracijskega tipa so sposobni bolj za praktične poklice, otroci razblinjajočega tipa pa so godni bolj za take posle, kjer ima teorija važnejšo vlogo, nego pa praksa. Konečno naj omenim še fiksirujoči in fluktuirujoči tip pazljivosti. Prvi se ozira bolj na malo vsebino, a ima zmožnost, da poda to natančno in brez izpremene. Imenovali bi ga lahko tudi objektivni, oziroma predmetni tip. Drugi pa se ozira tudi na posamezne dele in ima to lastnost, da mnogo pridoda in je predmetu manj zvest nego prvi ter je bolj subjektiven. Pri njem deluje v prvi vrsti fantazija. Tudi pri teh dveh tipih vidimo, da nagibajo odrasli bolj k fiksirujočemu, otroci pa bolj k fluktuirujočemu tipu. Opazujemo ta dva tipa prav lahko pri opisovanju, pripovedovanju in pri spisju. — Slednjič razločujemo še tip stanovitnosti in tip nestanovitnosti. Prvi je bolj markantno izražen pri odraslih, drugi pa pri otrocih. Z ozirom na ta tip je treba med poukom otrok primernih odmorov, zakaj utrujenost ovira pazljivost. Tu moramo vpoštevati utrujenost duše in telesa; zakaj duša in telo vplivata drug na drugega. Poizkusi na roki, kot jih je izvajal elzaški šolnik Griesbach s šestilom, in pa poizkusi z ergografom, kot jih je izvajal profesor Mosso v Turinu, so se izkazali več ali manj iluzorični; sosebno poizkusi prvega. Šestilo (slika 11.) si lahko priredi vsak sam. V to mu ni treba drugega nego kos žice, ki si jo zvije tako-le:

Slika 11.

Dokler je človek izpočit, čuti obe osti šestila na roki v manjši razdalji (1 cm do 2 cm), utrujen pa jih čuti šele v večji razdalji (3 cm do 4 cm).

Ergograf pa ni tako enostaven pristoj, zato ga ne bom opisoval. Podam samo idealizovano črto utrujenosti, ki jo opiše obteženi, a prosti prst »sredinec« na tabeli, ki jo pomikamo pred njim. Dokler je človek izpočit, so črte veliko višje nego pa so potem, ko je utrujen. (Slika 12.)

Slika 12.

Ko smo predočili razne tipe pazljivosti, si oglejmo še njene lastnosti. Važna lastnost pazljivosti je *napetost* (intenziteta), ki se javlja v osredotočenju vseh misli na en predmet. Napetost pazljivosti zbudi učitelj več ali manj že z napovedjo učnega smotra in cilja. Intenziteta pazljivosti bo tem večja, čimbolj bo učiteljstvo umevalo rek: *Non multa, sed multum*. Označili bi ta izrek s povestjo o psu, ki je lovil dva zajca, a ni ujel končno nobenega. Tako se godi tudi učitelju, ki noče umeti zgoraj omenjenega izreka.

Dobro je, če si ogledamo ob koncu tudi delovanje pazljivosti. Prvo tozadevno delovanje ima pridevek *izbirovno*, ker izbira med nudečimi se asociacijami (mehaničnimi družtvami predstav), po domače: različni ljudje vzljubijo različne skupine. Najlepši dokaz za to so nam opisi istih dežel, a so vendar različni; zakaj enega potnika zanimlje to, drugega zopet drugo. Z ozirom na to se mi zdi, da smo učitelji včasih nekaki tirani. Različne vzorne in manjvzorne učne slike in še posebno različni formulirani stavki nas namreč silijo, da zahtevamo od vseh učencev isto, ne da bi vpoštevali zgoraj omenjeno delovanje pazljivosti.

Druga delovna moč pazljivosti je omejenje notranje obsežnosti. Zgled bo to najlepše pojasnil. Sedimo ob mizi. Pred nami leži slika, ki jo skrbno opazujemo. Vse naše misli so osredotočene vanjo. Okno je odprto. Mimo okna hodijo ljudje. Pesek jim škrtja pod nogami, pogovarjajo se glasno, a mi vsega tega ne čujemo.

Tretja tvorna moč pazljivosti je razdelba predstav. Ta moč je zelo podobna fiksirujoči pazljivosti, t. j. poleg celote si ogledamo tudi njene posameznosti, a pri tem marsikaj izgubimo. N. pr.: Če opazujemo samo barve, izgubimo oblike. Pri korekturi pozabimo na vsebino, ko smo oprezní bolj na ločila in posamezne besede. Tudi pri učencih začetnikih opazimo to tvorno moč pazljivosti. Pri prvih vajah bero, a ne vedo, kaj bero. Toda tekom časa se zopet vse združi.

Četrta tvorna moč pazljivosti je abstrakcija. Najlepša primera za to je korektura. Ob korekturi lahko popolnoma abstrahiramo vsebino in posvetimo svoje misli samo ločilom, lahko pa storimo tudi nasprotno. Konečno spada sem več ali manj tudi apercepcija, ki se loči od asocijacije zlasti v tem, da druží asocijacija predstave samo mehanski, apercepcija pa jih druží potom mišljenja.

Zanimlje nas zdaj samo še to, s čim pazljivost najbolj gojimo. Pazljivost ima močno oporo v tekmovanju, v častihlepnosti. Sovražniki pazljivosti pa so razni strupi, kakor: alkohol, nikotin in razdražljive snovi, ki so v čaju in kavi. Pazljivost pa gojimo predvsem, če skrbimo za zanimivost pri pouku; zakaj zanimiv pouk zbuja radovednost in radovednost zbuja pazljivost. Tudi strah pred kaznijo vzmore v tem oziru marsikaj, več pa ljubezen.

Marica pl. Kleinmayr:

Kako more šola sodelovati, da se varujejo in ohranijo temelji socialnega reda. (Konec.)

Brez poslušnosti ne more obstati ne družina, ne človeška družba. Poslušnost druží rodbino, Cerkev, državo. Čednost poslušnosti se mora gojiti že v najnežnejših letih; zamuda se tukaj težko popravi. Moderna vzgoja polaga premalo važnost na zgodnjo vzgojo, odtod toliko nepokorščine med odraslimi sinovi in hčera. Drevesce je treba nagniti, dokler je še majhno in slabotno. Majhni otroci morajo le slušati; ne smejo dolgo povpraševati po vzroku. Večji morajo zajedno spoznati potrebo in dolžnost poslušnosti. Vaditi je otroke, da ukazom predstojnikov slušajo radevolje, veselo in hitro. Učitelj naj ne daje svojih ukazov tako, da je otrokom na prosto voljo dano, ako jih izpolnijo ali ne; marveč, kar se otrokom ukaže, morajo izvršiti hitro in natančno. Otroška poslušnost ima različne nagibe. Najčešče slušajo otroci iz strahu pred učiteljem, drugi pa slušajo iz ljubezni in spoštovanja do osebe, ki jim ukazuje, večji, razumnejši pa tudi zato, ker spoznajo, da je to prav in da mora tako biti. Otroci,

ki ljubijo učitelja, bodo vedno poslušni; zato skušaj, da si zagotoviš ljubezen svojih učencev. Varuj se osorne strogosti, kajti veliko pomenljivejše je, če slušajo otroci iz ljubezni do vzgojitelja, nego pa iz strahu pred kaznijo. Kadar ukazuješ, naj zveni v tvojih besedah odločnost, ki pa ne sme zakriti ljubezni. Otroci naj spoznajo in čutijo, da jih vzgojitelj ljubi in da je vse njegovo ravnanje namenjeno le njih blagru in sreči.

* * *

Največjo pozornost zasluži v o l j a, ki je takorekoč krona, najlepša cvetka vseh dušnih zmožnosti. Vzgoja, ki se ne ozira na voljo, je brez-pomembna.

Voljo otrokovo mora vzgojitelj uvesti v pravo smer in jo okrepiti. Vzgoja močne volje se more samo potom navade doseči. Noben otrok ne postane junak, če se mu tudi vsa junaška dela vesoljne zgodovine opisujejo, marveč samo, ako se n a v a d i pogumnosti. To se bo zgodilo tedaj, ako ima vedno priliko vršiti dela, ki zahtevajo pogum in junaštvo. Otroci so kot nežne rastline, ki zahtevajo skrbno negovanje, mnogo solnca in toplote. Ne zadošča torej, če pospešuješ samo mišljenje, pridobiti moraš tudi srca in ogreti hotenje.

Poglavitno vodilo bodi: Otroci v prvih letih ne smejo imeti lastne volje, to se pravi: splošno ne smejo delati tako, kakor sami želijo, marveč se morajo vaditi, da uklonijo svojo voljo volji predstojnikov. Otroci, ki so v najnežnejših letih delali po svoji volji, nimajo pozneje prav nobene volje več, marveč slede svoji trmi in svojim strastem, kakor čolnič, ki je brez vesla sredi razburkanega morja. Napak pa bi bilo, če bi odraslim otrokom ne pustili nikdar proste volje, ker bi jih potem vzgajali v suženjski podložnosti.

Za življenje je velike važnosti, če budiš v otroku prostovoljno strogost napram samemu sebi; ker sicer sega vzgoja samo tako daleč, kakor daleč sega šolska sila. Otrok mora sam razumeti potrebo strogosti ter jo sam uporabljati, da ga bo brzdala tudi takrat, ko ga ne opazujejo ne starši, ne drugi vzgojitelji.

Po vzgoji močne volje dobimo močne in neupogljive značaje, seveda močne in neupogljive v dobrem. Če gradimo poslopje vzgoje na slabotne, omahljive značaje, tedaj stavimo vse svoje delo na pesek. Tožba, da vzgaja sedanji moderni čas brez značajne ljudi, je povsem opravičena. Malokdaj prej si našel toliko omahljivcev, kot prav sedaj. In vendar je treba uprav sedanji dobi jeklenih značajev. Naše ljudstvo bo našlo svojo srečo le potom tiste šole, ki vzgaja močne značaje. Močan značaj stoji v viharju življenja trdno kakor skala v morju, oprt na svoja večna vodila; ne zgane se, ne omahuje in naj se dvigajo še tako visoko srditi valovi.

* * *

Precejšen vir sedanjega socialnega zla je tudi s e b i č n o s a m o l j u b j e, ki ne pozna nobene dolžnosti, ampak same pravice. K r š č a n s k a l j u b e z e n tvori most nad prepadom, ki loči samoljubje od človekoljubja. Zapoved: »Ljubi svojega bližnjega« se v današnjem času kaj

slabo izpolnjuje. Vsakdo skrbi le za svojo korist. Upravičeno lahko tožimo s pesnikom, ki pravi:

Brat kakor zver tu brata goni,
ljubezni tu domovja ni;
oh, jokajo se milijoni,
da eden sam se veseli.

Učimo, navajajmo otroke, da radi pomažajo drug drugemu; iz naših šol naj prihajajo človekoljubivi mladeniči in ljudomile mladenke. Prekrasen zgled nam je dal naš božji Zveličar, ki je iz ljubezni do človeštva pretrpel mukepolno smrt na križu, čigar celo življenje je bilo polno človekoljubja. Vcepljajmo torej v otroška srca ljubezen do bližnjega, ljubezen do domovine in do lastnega naroda, pa tudi ljubezen do drugih narodov:

»Saj smo očeta jednega sinovi
ljudje vsi bratje — bratje vsi narodi.«

Krščansko-misleči vzgojitelji, zbrani iz raznih slovanskih pokrajin! Prisezimo danes iznova zvestobo svoji zastavi, ki se na nji bleste besede: Vse za vero, dom, cesarja! — Nravno-versko vzgojo, ki jo zahtevajo i naši šolski zakoni, hočemo skrbno negovati, saj smo globoko prepričani, da je religija najmočnejša opora pri našem trudapolnem in odgovornem delu — pri vzgoji. Vzpodbujati hočemo mladino k nesebičnemu in požrtvovalnemu domoljubju. Netiti hočemo v mladih srcih neomajno zvestobo in brezmejno vdanost napram njemu, ki ga že 65 let dičijo kraljevi znaki, napram našemu presvetlemu vladarju Francu Jožefu I.

»Naj grom razsaja, strela vdarja,
za vero vse, za dom, cesarja!«

Dr. Fr. Stelè:

(Konec.)

Varstvo spomenikov in varstvo domačije.

Predavanje na učiteljski konferenci za ljubljanski okraj, 9. oktobra 1913

V a r s t v o d o m a č i j e. Spomenik je nekaj posameznega; spomenik je tudi nekaj pomembnega, važnejšega, nekaj redkega, ali pa po kaki vrednosti se posebno odlikujočega. Domačija je pa kolektiven pojem, ki ga moramo v tem pomenu tudi nekoliko objasniti. Domačija je skupen pojem za vse, kar je naše domače, kar tvori našo domačijo v primeri ali nasprotju s kako drugo, torej vse, kar je svojelastnega na naši pokrajini, kulturi, življenju, običajih. Sovražnik te domačije pa je moderna mednarodna, pavšalna, brezdušna, tehnična kultura. Ali si moremo misliti kaj lepšega, kot je skupnost naše slovenske domačije? Navidezno izključujoči se elementi pokrajine in kulturnih svetov se stikajo na naši zemlji in prav naravno središče naše domovine, Ljubljana, je njihov sklepnik. Vse te navidezno nasprotne, tuje si elemente preveva naš narodni duh in jih veže

v enoto slovenske domačije, ki jo je lahko ločiti od vsake druge, še tako sorodne ji, ker je naša. Vzemimo pokrajinsko: alpski in kraški svet; srednja Evropa in Balkan se stikata tu prav ob Ljubljani. Vzemimo kulturno: na severu germanska alpska kultura, ki se odsvita v navadah, nošah, zidavi itd., a vendar se ta samo odsvita, ker tisto, kar ji daje odločilni pečat, je naše, duh je naš in zato naše alpske kulture ni mogoče zamenjati z nemško; na jugozapadu romanska kultura, a zopet ne italijanska, ampak naša; na jugovzhodu jugoslovanska kultura, ozko se stikajoča s hrvaško, a ni je mogoče imenovati hrvaške. Naša domačija je torej harmonija treh zelo različnih elementov in prav v tem tiči največji njen mik. Varstvo te čudovite domačije bi moralo biti bolj kot kje ravno pri nas posebno popularno geslo. Njen nasprotnik, da, smrt, pa je moderna kultura. Pred shemo mednarodne kulture, kateri bi vendar posamezni narodi morali vlitati lastno, sebi odgovarjajočo vsebino, pred to shemo mednarodne kulture, katere širiteljica je ravno šola, so se v zatišje hribov in nedostopnih dolin umaknili bistveni elementi naše kulture: narodna noša, narodna pesem, narodni običaj, kakor je tudi v umetnosti, kot smo videli, shematično ponarejena starina stopila na mesto pristne, stare. Kultura se s tem res izenača, en dobiček je tudi to, a ni zmožen nadomestiti tega, kar smo morali žrtvovati. Trije osnovni značaji naše domačije bi morali postati trije osnovni podstavki naše kulture, to bi bil ideal. Sovražnik domačije je tudi moderna tehnična kultura. Ta uničuje ali oškoduje posebno pokrajinsko stran naše krasne domačije. Varstvo domačije nikakor ni nasprotno ti kulturi, a ono zahteva, da se ta prilagodi domačiji. Tovarne, železnice, vodovodi itd. oškodujejo pogostokrat pokrajino. V načinu zidave bi se morali ozirati na značaj stavb dotične pokrajine, gledati bi morali, da svoje praktične zahteve uredé tako, da ne pokvarijo lepote kraja itd.

Razvoj modernega šolstva je izobrazbo najširših slojev res nepri- merno dvignil, ker je razširil znanje čitanja in se dandanes nihče ne izključuje od vednosti; toda, kot smo že omenili, je ravno šola imela slab vpliv, ker je povzročila propad narodne pesmi, narodnih običajev, narodne noše. Prodirajoča materialna kultura je povzročila tudi, da smo opustili dose- danje krajevne tipe poslopij in začeli postavljati svoja poslopja kot drugod po svetu. Samo na sebi bi ta preobrat ne bil nič slabega. Res je, da bi s časom zabrisal tiste razlike, ki temelje na tridelnosti naše kulture, kot smo poudarjali, toda dal naj bi nam zato nekaj estetsko enakovrednega; tega pa dosedaj o naših krajih ne moremo trditi. To, kar se sedaj pri nas na kmetih stavi, je estetsko veliko pod nivojem starih stavb, ki imajo seveda svoje pomanjkljivosti in nihče ne zahteva, da bi jih zopet stavili z vsemi napakami, neodgovarjajočimi novim razmeram. Gotovo pa je, da bi se dal na podlagi motivov, tipov in vzorov, ki jih še hranijo razne naše pokrajine, ustvariti vsem modernim zahtevam odgovarjajoč način stav- ljenja kmečkih domov in gospodarskih poslopij, treba bi bilo samo nekoliko razumevanja za to in seveda v prvi vrsti domače zavesti. Gorenjec naj

bi se zavedal, da je Gorenjec, ki je od svojih dedov podedoval nekaj drugega kot Belokranjec in Kraševac in naj bi to, kar je lepega in dobrega, prevzel od očetov ter združil z moderno kulturo, ki se mu je odprla, v novo gorenjsko hišo; tako tudi Belokranjec in Kraševac. Stare kmečke stavbe, orodja in obleke naših pokrajin pričajo, da so naši očetje imeli razvit estetičen čut, da so gledali na to, da je bilo vse, kar so imeli ali v kar so se oblačili, tudi lepo okrašeno ali lepo prikrojeno, čeprav z majhnimi sredstvi. Moderni potomec ima mnogo več sredstev na razpolago, s katerimi bi lahko lepo opremil svoje reči, a na žalost moramo priznati, da je okus popolnoma podivjal. Toda kako bomo zahtevali kaj tozadevnega od preprostega človeka, če ima inteligent pogosto manj okusa kot preprost človek, ki sledi vsaj zdravemu instinktu. Temu je gotovo mnogo kriva moderna materialistična kultura, ki je zmisel za idealne reči uničila. Danes gre človeku za to, da ima svojo hišo, ne zahteva pa, da bi bila tudi lepa, ali vsaj kaj prida žrtvovati za to ni pripravljen. Samo en slučaj, kako materializem uničuje lepoto naše pokrajine. Da je Bela Krajina pokrajinsko lepa, celo grandiozna, čeprav obstoji po večini iz ubožnih sel z lesenimi, s slamo kritimi hišami, katerih zidani deli se tako lepo podajo kot kontrast temnemu lesu in črni strehi, to je pač vsakemu znano. Znano je tudi, da z železnico pride povsod nov duh in bo tudi Bela Krajina prosteje zadihala in željno srkala vase kulturo, ki se bo od severa pomikala po železni cesti proti jugu. Prvi pojav nove kulture ob krajih poleg železnice se že vidi. Zahteva po tej izpremembi je bila seveda praktična, ker se je bilo treba zavarovati pred ognjem: Hiše v obližju železne proge so morali prekriti, ker je slamnata streha nevarna. Da so jih prekrili, to seveda ni nobena nesreča; tudi pač ni človeka, ki bi zahteval, naj se povsod, kjer je sedaj slamnata streha, zopet s slamo pokrije. V Beli Krajini so prekrili z belim eternitom. Gotovo ste že čuli glasove proti eternitu, a če bi videli, kako je tu raztrgal pokrajinsko sliko, bi ga gotovo nikdar ne zagovarjali, kljub dozdevnim prednostim. Eternit je novotarija, to ljudi vleče; večinoma celo spoznajo, da je grši kot opeka, a mnenja so, da bo za večno in da je absolutno varen pred ognjem. Vsaj reklama tako trdi; kaj bodo pa požari pokazali, o tem še ne vemo; mnogi so pač jako skeptični proti ti njegovi prednosti. S stališča varstva domačije moramo eternit na vsak način odklanjati.

Že ob začetku smo poudarjali sorodnost in ozko zvezo varstva spomenikov z varstvom domačije. Varstvo spomenikov gleda, kakor smo videli, spomenik kot posameznost in mu skuša ohraniti oziroma podaljšati ekzistenco. Domačija je skupnost vsega, kar hrani naša zemlja lepega v naravi in delu človeške roke, torej tudi umetnostni spomenik v zvezi z njegovo okolico. Grad na visokem hribu ali cerkev je sam zase spomenik, pogosto tudi znatne umetniške vrednosti. Grad v zvezi s pokrajino, na kateri se dviga, z zelenjem, ki mu daje okvir ali ki prerašča njegove stene in ga takorekoč naravnost priklepa k zemlji, na kateri stoji; v zvezi z vodo, ki spodaj šumi, ali se kot jezero razliva po dolini, — v ti zvezi je

grad spomenik domačije. Skupna slika narave in dela človeške roke, to je tisto, kar v tem slučaju zanima varstvo domačije. Mislite samo na Bled. Ali se ni grad tako zrastel z vašo predstavo o Bledu, da si ga ne morete več misliti brez njega? Samo mislite si, da bi kdo prišel in te temne zidove podrl ali jim prizidal na najbolj vidnem mestu moderen hotel ali kaj podobnega; — gotovo se vsak zgrozi pred to mislijo.

Varstvo domačije se pa ne zanimlje za spomenike samo v zvezi z naravo, ampak tudi v zvezi med seboj. Mesto n. pr. je skupina več spomenikov iz različnih dob. Varstvo domačije gleda na to, da jih v ti zvezi, v kateri so se ohranili do sedaj, ohrani tudi potomstvu; gleda na to, da v njihovi bližini ne nastanejo spomeniki, ki bi stare v njihovem pomenu prepili. Mislite samo na Ljubljano. Vzemimo krasno partijo od stolnice, pa do konca starega trga. Vsako mesto nas lahko zavida za to lepo mestno partijo. Mislite si pa sedaj, da podero mestno hišo in sezidajo na tem kraju novo — recimo v slogu deželne sodnije ali hotela »Union«. Ne le, da je škoda starega lepega rotovža, to ni še vse: taka hiša bi bila vreden diskord v sedanji harmoniji. Ako bi se kaj novega zidalo, bi se moralo gledati, da bi dalo nadomestilo za to, kar je temu trgu sedaj rotovž, vse drugo bi bilo nestvor. In Ljubljana ima še več takih partij, čeprav v svojem učinku ne tako velikanskih, kot je zgoraj imenovana. Da sta tu varstvo spomenikov in varstvo domačije v ozkih stikih, nam bo pač jasno.

Iz sedaj povedanega pa sledi skoro sam po sebi deloma odgovor na vprašanje po zgodovinskem razvoju imenovanih stremljenj. Oboje je posledica reakcije proti uničujočim tendencam v obeh smereh. Varstvo spomenikov je sicer starejše kot varstvo domačije, vendar pa sta se obe šele v zadnjih dveh desetletjih postavili na jasno, znanstveno utemeljeno stališče.

Pri nas v Avstriji imamo danes dvoje ministrstev, ki se udeležujeta v teh smereh: 1. Naučno ministrstvo po c. kr. centralni komisiji za varstvo spomenikov v smeri varstva spomenikov; 2. ministrstvo za javna dela podpira gibanje za varstvo domačije v vseh naznačenih smereh; 3. naučno ministrstvo, ki skrbi za gojitev narodne glasbe in pesmi in pripravlja izdajo narodnih napevov vseh avstrijskih narodov, kolikor jih je dandanes še dobiti.

Najizrazitejša med temi institucijami je c. kr. centralna komisija, ki dela z velikim znanstveno izobraženim aparatom in ki se prav v zadnjih letih presnavlja iz centralnega urada v organizacijo, obstoječo iz deželnih konservatorskih uradov, kakršnega imamo par mesecev sem tudi v Ljubljani. Njeno stremljenje gre za tem, rešiti to, kar je še starine ušlo nevarnim časom druge polovice XIX. stoletja; posredno pa njena naloga ni najnazadnje delati pot novemu zdravemu okusu v najširše sloje; ker ako zbudi zanimanje za lepo staro, bo posledica samo ob sebi ta, da bo tudi zmisel za lepoto novega zopet oživel. Centralna komisija opozarja na vrednost in lepoto starega; skrbi, da nevednost ne uničuje tistega, česar bi si prihodnja generacija mogoče zopet želela nazaj in celo z državnimi podporami skrbi za ohranitev starih spomenikov.

C. kr. naučno ministrstvo je v spoznanju, kako veliko oporo lahko pridobijo ta gibanja ravno v učitelstvu, odredilo po celi državi predavanja o teh vprašanjih, ki se imajo vršiti na okrajnih učiteljskih konferencah.

Učitelj, ki ima kaj zanimanja in razumevanja za te reči, lahko veliko stori za ohranitev spomenikov in za ohranitev domačije. Ako so si te ideje do njega priborile pot in njega pridobile zase, bo on že znal dobiti pot, po kateri bo tudi kaj storil za te nazore. Enkrat bo vplival na občinske ceste, ko se bo šlo za kako tako vprašanje ali kako novo stavbo. Posebno važno bo to pač pri šolskih stavbah. Prodreti mora enkrat mnenje, da po vaseh ni potreba staviti palač, kot spadajo v večja mesta, ampak da se slog prav lahko prilagodi pokrajinskim in malim vaškim razmeram. Vaška šola naj bo moderna v a š k a šola, ne pa iz mesta na deželo zablodela gospodična, ki se ne zna sprijazniti s svojo okolico. Važno bi bilo posebno, če bi učitelj opozarjal ljudi na njihove hišne svetinje, to so stare obleke, vezene, slikane skrinje in podobno. Ako bi se v ljudeh zopet vzbudilo zanimanje in razumevanje za to, bi ljudje ne prodajali takih hišnih starin tujcem, ki jih sicer mogoče drago plačajo, a krasijo stanovanja bogatašev ž njimi. Ali ne bi mogel kmet sam tega porabiti v okras svojega stanovanja? Seveda, a treba ga je opozoriti na ideelno vrednost tega, ki je mnogo večja kot materialna; saj tudi tujec ne plača materialne vrednosti, ampak le spomenik kmečke kulture. — Največ pa bo učitelj lahko dosegel kot vzgojitelj bodoče generacije naroda. Pa ne s teorijo o spomeniškem varstvu domačije, ampak na drug preprostejši način. Učitelj petja bo rad opozarjal otroke na lepoto narodne pesmi; učitelj jezika na kulturno podlago narodnega blaga; posebno pa vidim uspešno eno pot, to je gojitev domače slovenske in ožje lokalne zgodovine. V svitu zgodovinskega pouka naj otroke opozori na spominske preteklosti v domačem mestu ali vasi in bližnji okolici. Vzbudi naj v svitu zgodovine zopet v spomin nove generacije pripovedke in pravljice, ki so navezane na kako razvalino; razloži naj jim zgodovinsko podlago kakega krajevnega imena; — tako bo postal pouk zanimiv, narod pa se bo zopet zavedel vrednosti tega, kar ima doma. Tako bomo nadomestili to, kar smo izgubili v narodnem blagu, ko smo sprejeli brezbarvno šolsko kulturo brez stika z domačo grudo.

Da učitelj res lahko kaj doseže v tem oziru, o tem ste gotovo vsi prepričani, a imate tudi zglede, ki vam to dokazujejo. Ob koncu svojega predavanja vam pokličem v spomin samo rajnega vašega dolenskega tovariša Konrada Črnologarja, katerega ime vam je gotovo vsem znano. Ime tega moža je ozko zvezano z delovanjem c. kr. centralne komisije za varstvo spomenikov v naših krajih; dokler je on živel, je bil eden najmarljivejših delavcev na tem polju pri nas, o tem pričajo tudi letniki »Izvestij muzejskega društva« in »Mitteilungen der k. k. Zentralkommission für Denkmalpflege«. Mi, ki danes delujemo, se pogosto opiramo na sad njegovega truda. Želim samo, da bi iz vaših vrst v zmyslu, kot ga je načrtovalo moje predavanje, vstalo še več Črnologarjev.

— ž:

Občni zbor „Društva slov. katehetov“.

»Društvo slovenskih katehetov« je imelo dne 5. novembra občni zbor, ki ga je vodil predsednik A. Kržič, častni kanonik v Ljubljani. V pozdravnem govoru je izražal željo, naj bi društvo bilo še v tesnejši zvezi z deželno; naj bi gospodje dekanji skrbeli, da bi se na mesečnih duhovskih konferencah čimvečkrat obravnavala tudi katehetská vprašanja, zapisnikarji pa naj bi blagovolili o morebitnih nastopih in obravnava obveščati »Slovenskega Učitelja«.

Nato je sledilo poročilo tajnika A. Čadeža:

Moja naloga ni težka, ker prav veliko nimam povedati, kar bi že ne bilo znano. Ali, navada je taka, da mora tajnik na občnem zboru podati račun o tem, kaj se je storilo, pa tudi kaj bi se bilo lahko storilo. — Namen našega društva je res lep; da si ga bomo bolj v spominu ohranili, je prav, če večkrat nanj opozarjamo. Izražen je v § 2. društvenih pravil: »Društvo ima namen pospeševati katehetsko izobrazbo članov, skrbeti za versko-
npravno vzgojo mladine, pa tudi potezati se za stanovske zadeve katehetov.« Temu namenu ustrezati smo se prizadevali, kolikor smo pač mogli. — Nedavno sem bral nekje ta-le rek: Drei Dinge machen einen guten Meister: Wissen, Können und Wollen. Mojstri v svoji stroki bi bili radi mi vsi; zato pa potrebujemo najprej znanja, potem moramo znati to znanje prodati, predvsem pa ne sme manjkati volje. Tisti, ki smo redno zahajali tu sem, smo kazali vsaj voljo, da hočemo napredovati, da se hočemo izpopolnjevati. — Še s t o poslovno leto nam je zopet porok, da naše društvo ni le na papirju, ampak gre vestno in stanovitno naprej po začrtani poti. To lahko rečemo: Dela nam ni manjkalo, pa ga tudi v bodoče ne bo, če bomo še ohranili dobro voljo. V preteklem poslovnem letu smo imeli o s e m sestankov, ki so bili vsi bolj ali manj plodovito izrabljeni. Poleg slučajnih in za verski pouk potrebnih razgovorov in debat smo obravnavali sledeče stvari: 1. Poročilo o dunajskem kongresu za katehetskó. (A. Čadež, dr. Pečjak.) 2. O prvi pripravi mladine za koristno udeležbo pri sv. maši. (Ign. Zaplotnik.) 3. Osnutek kateheze o daritvi sv. maše za srednjo skupino ljudskošolskih otrok. (Ign. Zaplotnik.) 4. in 5. Isto — za višjo skupino. (P. Valerijan Učak.) 6. Osnutki katehez za male birmance. (A. Čadež.) 7. O razburkani dobi mladincev. (A. Čadež.) 8. Kateheza in življenje svetnikov. (Dr. A. L. Levičnik.)

Vseh konferenc smo imeli v prvi šestletni dobi 52.

Delovanje katehetskega društva na z u n a j je bilo v toliko agilno, v kolikor so razmere zahtevale. Predsedništvo in tajništvo je točno ustreglo vsakemu pismenemu vprašanju zunanjih članov, oziroma je posredovalo, če je bilo treba pomoči. Katehetskó društvo je doseglo (vsled naklonjenosti visokega deželnega odbora in c. kr. deželnega šolskega sveta), da se je zistemiziralo še s t o katehetskó mesto v Ljubljani.

V literarnem oziru bi bilo želeti več življenja in zanimanja. Naše glasilo »Slovenski Učitelj« ima dokaj več učiteljske tvarine (ime sicer to zahteva) kot katehetske, dasi ga nasprotniki Slomškove zveze kratkomalo označujejo s pridevkom »katehetski list«. Že večkrat sem drezal in prosjačil, da bi se društveni člani bolj zavzeli zanj ter vsaj včasih poslali kako notico o tem, kar katehete zanimlje. Ocene katehetskih in pedagoških knjig, zgledi, izdelane kateheze ali kateheze v osnutkih... vse bi dobro došlo. Ne pustite, da sloni skoraj vse na ramah enega revnega pisarja.

V tem letu je društvo založilo »Kratko razlago božjih zapovedi« v II. predelani, okrajšani in izpopolnjeni izdaji (10.000 izvodov). Ako bo založilo izdelane kateheze kot pomoček za pripravo malih otrok na svete zakramente, bo gotovo ustrezno vsem, ki se mučijo s prvospovedanci in s prvoobhajanci.

Zanimanje zunanjih članov za naše društvo se je javljalo v minulem poslovnem letu vsaj v tem, da so se bolj kot poprej spomnili na članarino, ki jo je poslalo 132 članov. Ako prištejemo še 17 ustanovnikov, dobimo nekako sliko o stanju našega društva in o zanimanju njegovih članov. — Od zadnjega občnega zbora do danes je pristopilo 28 novih članov; med temi je lepo število veroučiteljev iz mariborske škofije, kar nas mora le veseliti. — Herderjev najnovejši »Lexikon der Pädagogik«, ki med katehetskimi društvi omenja tudi naše društvo ter ima o njem precej točne podatke, nam prisodi 106 članov. Je pravilno in ni pravilno. Zadnji nanovo sestavljeni zapisnik, ki smo vanj sprejeli vse novejša društvenike, izmed prvotno pristopivših pa one, ki so vsaj včasih odrinili letni obolus, izkazuje z ustanovniki vred 209 članov; prav rednih bo pa v resnici le dobrih 100. Poglavitna stvar je pa jedro, ki je v Ljubljani — in to je — ne da bi se hvalili — čvrsto.

Predsednik se zahvali tajniku za skrbno poslovanje pri katehetskem društvu in za marljivo urejevanje »Slovenskega Učitelja«. Nato pojasni blagajničar profesor J. M l a k a r finančno stanje katehetskega društva. Račune sta pregledala in odobrila mestni župnik J. Petrič in katehet E. Legat.

Ker je potekla že druga triletna doba, odkar deluje katehetsko društvo, je bilo treba odrediti nove volitve. Profesor dr. Aleš Ušeničnik je predlagal, naj se z vzklikom izvolijo vsi bivši odborniki, kar se je brez ugovora potrdilo. Namesto bivšega spirituala A. Bulovca, ki radi boleznim ne more več sodelovati, je bil z odobravanjem izvoljen sem. profesor in nadzornik dr. Fr. Ušeničnik.

Odbor se je takole konstituiral: Predsednik profesor A. Kržič; podpredsednik profesor dr. Gr. Pečjak; tajnik katehet A. Čadež; blagajničar lic. profesor J. Mlakar. Odborniki: Sem. profesor dr. Fr. Ušeničnik, profesor dr. J. Demšar, spiritual Ign. Nadrah, katehet J. Smrekar, župnika J. Meršolj in J. Plantarič. Pregledovalca računov: Mestni župnik J. Petrič, katehet Evžen Legat.

Katehetsko gibanje.

Novemberska konferenca. Po dobro obiskanem občnem zboru dne 5. novembra je bil na vrsti predlog pastoralne konference glede vpeljave nedeljske službe božje za ljubljansko ljudskošolsko mladino. Mestni kaplan Vrhovec je po dogovoru s predstojniki ljubljanskih cerkva označil cerkve, v katerih bi se posamezne šole porazvrstile. Katehetje se niso protivili prevzeti skrbi in truda, če se vpelje skupna služba božja; omenjali so pa razne težkoče in ovire, ki naj bi se poprej uredile, da ne bo pozneje neprijetnih tožb. Vse to se je naznanilo kn. šk. ordinariatu s predlogom dr. Fr. Ušeničnika, naj se skliče še ena konferenca katehetov in predstojnikov ljubljanskih cerkva, kar se je tudi izvršilo. Glavne zapreke so se menda odpravile. Določile so se cerkve, kjer se bodo zbirali učenci in učenke posameznih šol. Večinoma bi se vršila mladinska služba božja ob osmih. Vse težkoče seveda še niso odpravljene, mnogo se jih bo pa še pojavilo. Izkušnja bo pokazala, v koliko se bo skupna mladinska služba božja obnesla. Želimo in upamo, da dobro.

Lajške kateheze. V Solnogradu se je lotila katoliška ženska zveza samaritanskega dela v prid zanemarjenih otrok: nadomeščati hoče versko-nravno vzgojo tam, kjer jo zanemarija ali opušča zanikarna mati. Prvi poizkusi so zadovoljivi. Tri leta je že, kar se požrtvovalne gospe trudijo s takimi zanemarnjenci. Katehetski pouk obiskuje redno okrog 80 otrok; še več je takih, ki dobe pri tem društvu pomoč ob pripravi za prvo sv. obhajilo. Sekcija se prizadeva, da bi za ta namen dobila več izšolanih moči, zato bo priredila poseben tečaj za praktično katehetsko poučevanje.

Celovško katehetsko društvo je imelo 19. novembra občni zbor, ki se ga je udeležil tudi knezoškof dr. Kaltner ter petero članov stolnega kapitlja. Škof je v presrčnem nagovoru izrazil svoje za-

dovoljstvo, da se društvo trajno razvija. Katehet Pičnik je nato referiral o novi molitveni in pevski knjižici, ki jo nameravajo vpeljati za šolsko mladino (nemškega jezika). Predsednik dekan Unterluggauer je nasvetoval, naj se omogoči početkom septembra 1914 katehetski tečaj v Celovcu, kar se je z odobravanjem sprejelo. To misel je zlasti pozdravljajl dr. M. Gatterer, profesor katehetike, ki je obenem omenjal več praktičnih točk glede sporeda.

Nekoliko maščevanja si je privoščilo dunajsko društvo »Freie Schule«. Na kak način? — To društvo vzdržuje na Dunaju privatno ljudsko šolo, ki jo obiskujejo tudi otroci katoliških staršev. Za poučevanje krščanskega nauka je kn. šk. ordinariat naprosil deželnega poslanca msgr. Wolny-ja, ker je upravno sodišče razsodilo, da mora vodstvo šole na vsak način ordinariatu o ustanovitvi tega zavoda sporočiti, da more potem ordinariat vse potrebno radi verstvenega pouka ukreniti. Katehet je seveda zahteval tudi honorar, ki ga je pa vodstvo odklonilo. Neka posebnost je pa v tem, da je tudi okrajno in deželno sodišče, kakor tudi najvišje sodišče zavrnilo pritožbo katehetov z motivacijo, da je bil versteni pouk le dovoljen, ne pa naročen. — Ta razsodba je, dasi navidezno logična, vendar-le nelogična. Če je po drž. zakonu verstveni pouk na ljudskih šolah nujna zahteva, se mora nujno poučevati; vodstvo šole bi moralo torej samo iskati kateheta in ga plačati. Ako tega ne stori, se ne pokorava zakonu. Ergo bi se morala šola zapreti. To bi bilo logično.

Imenovanje. Profesor katehetike in pedagogike na graškem vseučilišču je postal dr. Simon Katschner, doslej katehet na učiteljski pripravnici v Gradcu; na njegovo mesto je prišel Ludovik Ribič, mestni kaplan v Gradcu.

Mirabilis Deus in sanctis suis. Kakor vselej, je Cerkev tudi v naših časih mati svetnikov. Nedavno je izšla v založbi Benzinger & Co. (Einsiedeln) knjiga z

naslovom »Die Heiligkeit der Kirche im 19. Jahrhundert. Ein Beitrag zur Apologie der Kirche.« Spisal jo je znani P. Konstantin Kempf S. J. Avtor opisuje bolj ali manj obširno 147 spoznavalcev iz zadnjega stoletja, in kar je značilno: število moških je večje. Priljubljeni očitek, da je pobožnost znak in predpravica ženskega spola, je tu lepo ovržen. Od teh 147 svetoživečih oseb je doslej bilo prišteti 12 med svetnike. Pisatelj je porabil najbolj avtentične vire: oficijalne zapisnike kongregacije sv. obredov, Acta Apostolicae Sedis in dr. — Res lepa skupina junaških zgledov se vrsti pred bralčevimi očmi: Papež Pij IX., 9 svetih škofov, 18 svetih duhovnikov, 44 svetih redovnikov, 38 svetih redovnic, 15 svetoživečih svetovnikov in svetovnic — vsi iz dobe od 1800 do 1900! To so takorekoč naši sodobniki iz zadnjih desetletij; zastopani so skoraj vsi poklici modernega življenja: profesorji, težaki, advokati, župniki, častniške žene, bolniške strežnice itd.

Knjigo omenjamo zato, ker se je nedavno zahtevalo, da je treba v katehezo pritegniti tudi življenje svetnikov, in ker imajo taki novejši vzorniki prav posebno moč in privlačno silo na mladino. Za pridigarje in katehete je Kempfova knjiga neprecenljiva zakladnica.

Katehetske beležke.

Katehetom na obrtnih nadaljevalnicah se je ravnati po navodilu, priobčenem v »Škof. Listu« 1911, str. 43. V prvem razredu naj se resnice in nauki sv. Cerkve razlagajo na podlagi liturgike vzporedno s cerkvenim letom; v 2. razredu na podlagi cerkvene zgodovine; v 3. razredu naj se obravnava verouk apologetično. Podrobni učni načrt je priobčen v »Društvenem govorniku« (II. zvezek), in sicer na str. 84—89. — Toliko v pojasnilo na razna tozadevna vprašanja. Pripomnimo pa, da je ta načrt idealno zasnovan in bodo težko kje imeli obrtni učenci tako podlago, da bi bilo moč omenjeni načrt popolnoma izvesti. Katehetje na obrtnih nadaljevalnicah najbolje vedo, kako

fantičem teh šol dostikrat ali bolje največkrat primanjkuje celo najpotrebnejšega znanja iz verouka; zato je jasno, da se je treba katehetu ravnati po razmerah in skrbeti, da se prežene najprej groba nevednost. — Vsekako pa bodi pouk po vseh letnikih kolikortoliko apologetičen in naj se ozira na časovne in pokrajinske potrebe.

Take križe kot »Križmanton«, ima še marsikak drug Anton in Janez in Jože in Pavel in Peter itd. V »Vzajemnosti« poprašuje ta »Križmanton«, kaj početi, če imajo otroci zanikarne starše, kakršni so starši zanemarjenih deklic, ki jih je opisal. Kaj naj rečemo in nasvetujemo? . . . Kjer se izlepa ne da ničesar doseči, naj govori paragraf, naj pomaga oblast. Ako zamud ne mara naznaniti šolski voditelj, naj jih naznani veroučitelj. — Verske vaje, ki so predpisane (sem spada tudi prejemanje svetih zakramentov), so obvezne za šolsko mladino. Če starši otroke ovirajo, naj se vložijo pritožba na okrajno šolsko oblast. Glej tozadevne paragrafe v »Slov. Učitelju« l. 1911., p. 114, in l. 1910., p. 180.

1215 . . . 1516 . . . 1910. Ko je papež Pij X., uveljavil dekret o zgodnjem sv. obhajilu otrok, je obnovil le zahteve IV. lateranskega zbora; ta je določil, da mora vsak kristjan, ko doseže leta razsodnosti, vsaj enkrat na leto spovedati se svojih grehov in o velikonočnem času spoštljivo prejeti sv. obhajilo. S tem je cerkveni zbor označil čas prvega sv. obhajila, ni pa določil starosti, ker se ne da absolutno ugotoviti, kdaj nastopijo leta razsodnosti; pač gotovo tedaj, ko se duševne zmožnosti otrokove toliko razvijejo, da more spoznavati dobro in hudo, da more grešiti . . . Zgodovina kaže, da se je v teoriji in praksi starost prvoobhajancev vedno bolj višala; strah pred nevrednim sv. obhajilom je zapiral vrata do Najsvetejšega. Trientski cerkveni zbor je zopet ponovil lateranski odlok. Vkljub temu se pa večina bogoslovcev XVI. in XVII. stoletja ni oklenila razlage trientskega zbora, ampak je ostala pri tem, kar je bilo pred trientskim zborom skoraj neoporekljivo mnenje teološke šole. Večina bogoslovnih

učenjakov je zagovarjala mnenje, da je dvojna starost razsodnosti: ena za prvo spoved, druga za prvo sv. obhajilo, in da ta nastopi šele nekaj let po prvi, češ, da se za prvo sv. obhajilo zahteva popolnoma razvit razum. — Pij X. je napravil konec nesrečni delitvi ter zatrdil, da mora otrok, ki je sposoben za sveto spoved, prejeti obenem tudi sv. obhajilo, da so torej otroci dolžni ob istem času prejeti obadva zakramenta.¹

Najpotrebnejše potovanje. Katehetje, ki zmorejo, dandanes veliko potujejo. Poklicu katehetskemu najprimernejše in najpotrebnejše pa bi bilo potovanje v Rim, v Sv. deželo in recimo tudi v Egipt. Znan je rek, ki se glasi: »Willst du den Dichter recht versteh'n, mußt du in Dichters Lande geh'n.« Te besede pa »mutatis mutandis« lahko obrnemo na svoj poklic in rečemo: Ako hočeš Jezusa prav umevati, moraš one kraje obiskati, ki so posvečeni po njegovih stopinjah; moraš si osvojiti ono deželo, ki je zibelka kat. Cerkve, osvojiti ne z brnečim orožjem, ampak s svojim umom, ki bo postal dragocena zakladnica za katehetske

namene. Kako vse drugače bi mogel katehet potem obravnavati in razlagati zgodbe sv. pisma, cerkveno zgodovino, cerkveno leto, ako bi imel v duhu pred seboj lokalno ozadje, ako se mu zgodba snuje takorekoč pred očmi! Kako bi otroci napeto poslušali, ako bi jim povedal, da si je te in te kraje sam ogledal, ako bi jim iz lastne izkušnje pojasnil in popisal dotična svetopisemska mesta!

Na Bavarskem imajo društvo, ki prireja tako praktično potovanje vsako drugo leto; imenuje se »Der bayerische Pilgerverein vom heiligen Lande«. Neki dunajski katehet je nedavno svetoval, naj bi se tudi avstrijska katehetska društva zedinila ter omogočila katehetom, ki so vnete volje, tako potovanje; saj se ne manjka med kateheti strokovnjakov, ki bi tako podjetje mogli pospeševati — tehnično in znanstveno. Ali bi ne bilo vredno, če bi se katehetska sekcija dunajske Leonove družbe za to zavzela? Potrebni dopust po velikonočnih počitnicah in morda tudi kaj državne podpore ne bi bilo težko izposlovati.

Učiteljski vestnik

Meščansko-šolski izpit za slovenske in nemške meščanske šole je napravil član »Slom. zveze«, g. Fran Fabinc, nadučitelj na Dobrovi pri Ljubljani.

Umrli je v Kandiji dne 26. novembra bivši nadučitelj v Dvoru pri Žužemberku g. Št. Jelenc. N. p. v m.!

Napredovanje. Za glavnega učitelja na ljubljanskem učiteljskišču je imenovalo naučno ministrstvo okrajnega šol. nadzornika g. Frančiška Gabrška. — Gosp. Karel Javoršek, učitelj na slovenski trgovski šoli v Ljubljani, je potrjen kot stalni učitelj tega zavoda.

Usposobljenostni izpiti na c. kr. učiteljskišču v Ljubljani so se končali dne 17. novembra. Aprobirani so bili sledeči gg. in gdčne: Fran Fabinc, nadučitelj na Dobrovi, za meščanske šole iz

prve strok. skupine (slovenski in nemški učni jezik); Ana Fischer, učiteljica v Trstu, za meščanske šole z nemškim učnim jezikom. — Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Avguštin Berglez, prov. učitelj v Spodnji Šiški; Karel Černjač, prov. učitelj v Št. Vidu nad Cerknico; Fran Janežič, prov. uč. v Loškem potoku; Josip Jarh, prov. uč. v Dragi; Jos. Jeras, prov. uč. v Cerknici; Adolf Jesih, prov. uč. v Loki pri Zid. mostu; Fran Kavčič, prov. uč. v Šmihelu pri Žužemberku; Leopold Kernc, suplent v Idriji; Maks Koman, prov. učitelj v Domžalah; Viktor Lapajnar, prov. uč. v Notr. Goricah; Avgust Minkuš, prov. uč. v Ljubljani; Alojzij Peterlin, prov. uč. v Faravasi; Pavel Podobnikar, prov. uč. v Rovtah; Viktor Schweiger, prov. učitelj v Dobropoljah; Albin Smole, prov. uč. na Rovih; Ivan Stenovec, prov. uč. v Žireh; Josip Stojkovič, prov. uč. v Bo-

¹ »Voditelj« 1913, p. 336 squ.

rovnic; Jos. Tori, prov. uč. v Trbovljah; Ivan Vadnjal, prov. uč. na Premu; Edvard Vidic, prov. uč. v Retečah; Ciril Vizjak, prov. uč. v Vremah; Olga Andrejčič, prov. uč. v Stopčah; Avgusta Arh, prov. uč. v št. Jerneju; Ljudmila Bajec, prov. uč. v št. Vidu n. Ljub.; Ana Celnar, prov. uč. v Iški vasi; Marija Chladek, prov. uč. v Kopru; Pavla Christof, prov. uč. v Hrušici (Istra); Antonija Colnar, prov. uč. v Selcih; Kornelija Čermelj, prov. uč. v Cerkljah; Marija Černe, prov. uč. v Šmartnu pri Kranju; Cirila Deleja v Novi Štifti (Štaj.); Josipina Grom, prov. uč. v Besnici; Marija Hladnik, prov. uč. v Kostanjevici; Olga Kalinger, prov. uč. v Trziču; Marija Kamnar (S. Ludovika), urš. uč. v škofji Loki; Terezija Kene, prov. uč. v Globokem; Vera Kersnik, suplentinja v Ljubljani; Elza Kopitar, provizor. učiteljica v Globokem; Karlina Kuchler, provizor. učiteljica v Kamni-Karlina Kuchler, prov. uč. v Kamnigoric; Ana Likozar, supl. v Ljubljani; Aleksa Lindtner, supl. v Ljubljani; Frančiška Mačkovšek, supl. v Idriji; Ana Mandelj, prov. uč. D. M. Polje; Lucija Mencinger, prov. uč. v Starilipi; Ivana Merhar, prov. uč. v Dobrepoljah; Rozalija Pak, prov. uč., Gornji grad; Marija Papler, prov. uč. v Bukovščici; Justina Pavlin, prov. uč. v Gorici; Justina Penko, prov. uč., Podstenje; Alberta Pišlar, supl. v Sp. šiški; Marija Podlogar, prov. uč., Telče; Leopoldina Podobnik, prov. uč. na Gori; Friderika Pouch, prov. uč. v št. Jerneju; Alojzija Premk, prov. uč., Rožni dol; Marija Pretnar, volonterka v Ljubljani; Julijana Rotar, supl. v Olševku; Ludmila Sirkovnik, prov. uč. v Zapotoku; Pavla Siegmund, prov. uč. v Borovcu; Ljudmila Sepe, prov. uč. na Vrhu; Elza Soss, supl. v Ljubljani; Franja Suher, prov. uč. v Ljubljani (z odliko); Olga Šavnik, prov. uč. v Kranju; Marija Šinkovec, supl. v Idriji; Marija Šketelj, prov. uč. v Kolovratu; Jožica Trdina, prov. uč. v Trstu; Marija Tušar, supl. v Idriji (z odliko); Frančiška Urbančič, prov. uč. v Cerkljah; Alojzija Verbič, supl. v št. Jurju pri Grosupljem; Terezija Vranič, prov. uč. v Lešah; Alojzija Weiss, prov. uč. na Raki; Frančiška Završan, prov. uč., Doblje (Črnomelj); Pavla Zurc, prov. uč.

v Stopčah; Marija Zirovnik, prov. uč. v št. Vidu n. Lj. — S slovenskim učnim jezikom: Alojzij Blenkuš, prov. uč. v Starem kotu; Karel Jerečina, prov. uč. v Ljubljani; Lovro Jevnikar, prov. uč. v št. Vidu pri Zatičini; Helena Šeme, prov. uč. v Polici; Ivana Zupan, prakt. v Ljubljani. — Z nemškimi učnimi jeziki: Jos. Weber, supl. v Koprivniku; Helena Bicner, prov. uč. v Opatiji; Margareta Czerweny, prov. uč. v Ljubljani (z odliko); Teodora Erben, prov. uč. v Trstu; Ivana Freiberger, prakt. v Poli; Pavla Hohn, pom. uč. pri uršulinkah v Ljubljani; Jakobina Klauer, prov. uč. v Ljubljani; Graciana Koršič, pom. uč. pri uršulinkah v Ljubljani; pl. Lavrič Marija, pom. uč. pri uršulinkah v Ljubljani; pl. Liebezeit Ivana, prov. uč. v Trstu; pl. Luschin, prov. uč. v Ljubljani (z odliko); Ana Majcen, poduč. v Mies na Koroškem; Jedrt Rabič, prov. uč. v Sp. šiški (z odliko); Josipina Schicho (S. Rozalija), prov. uč. v Kočevju. — Dopolnilne in posebne izpite so napravili: Marija Cepuder, uč. na Savi za slov. šole; pl. Zhuber iz francoščine; Feliks Kavčič, prov. uč. na Rakitni; Karolina Lavrič, prov. uč. na Kopanju in Stanislava Zupanec, prov. uč. v Vel. Laščah — vsi iz verouka.

Novo društvo. C. kr. deželno predsedstvo za Kranjsko je z razpisom z dne 24. oktobra 1913, št. 2358, naznanilo, da ustanovitve društva učiteljev slovenskih obrtnonadaljevalnih šol na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem s sedežem v Ljubljani ne zabranjuje. Zaprošeno potrdilo o pravnem obstoju društva se bo izdalo šele po izvršenem konstituiranju društva.

Izključen. V seji c. kr. okr. šolskega sveta v Radovljici dne 15. oktobra je bil sprejet predlog, da se vbodoče »Učit. Tovariš« za okrajno učiteljsko knjižnico nič več ne sme naročiti. Liberalni poročevalec je to novico opremil s šaljivo opazko: »Čudno, da se nekateri ljudje tako boje poštenih listov.« Kdo bi se ne smejal tej hudomušnosti!

Cerkvena pesmarica za ljudske šole. Po zakonu se mora v ljudski šoli gojiti tudi cerkveno petje, ki se je — vsaj tako

je slišati — doslej precej mačehovsko negotovno ali pa docela zanemarjalo. Ta nedostatek se mora popraviti, kar se bo tem lažje doseglo, če bomo dobili prav za ta namen sestavljeno vzorno cerkveno pesmarico. Doslej se je vsakdo, ki ga ni veselilo cerkveno petje v šoli, lahko izgovarjal: Saj nimamo primerne pesmarice. Le malo je menda tako požrtvovalnih učiteljev in učiteljic, ki bi tvegali čas, trud in še denar (za note) v prid cerkvenemu petju v šoli. Navedli bi pač lahko častne izjeme. — Da v bodoče ne bo več tožbâ radi pomanjkanja cerkvenih pesmi za šolsko uporabo, se je odločil skladatelj in stolni pevovodja Stanko Premrl, da bo izdal v doglednem času šoli primerno vzorno pesmarico, ki bo obsegala najlepše pesmi za vse cerkveno leto. Marsikaj bo novega; oziral se bo pa tudi na že obstoječe, priljubljene in udomačene cerkvene skladbe, ki jih bo po potrebi in možnosti sprejel v pesmarico. Ker pa več glav več ve, bi bilo dobro, ako bi vneti prijatelji cerkvenega petja med učiteljstvom pomagali s svojimi nasveti. Dobro bi bilo, če v kratkem pošljejo ali uredništvu »Slov. Učitelja« ali pa skladatelju samemu tozadevne nasvete in želje, da ne bo treba pozneje tožiti. Tako bo možno s skupnimi močmi prirediti res v z o r n o pesmarico.

Učiteljske izpremembe. V seji c. kr. dež. šolskega sveta za Kranjsko so bili imenovani gg. učitelji in gdčne. učiteljice: M. Salberger, nadučitelj za Jesenice na Gor.; Andrej Suhadolnik, učitelj v Postojni, za Kranj; Milan Tomšič, učitelj v Šmartnem pri Litiji, za nadučitelja v Ribnici; Marija Staré za želimlje; El. Höningman za Štalarje.

Katehetsko mesto na Viču je dobil č. g. P. Arhangal Appej.

Začasni pokoj je dovoljen gdčni. Leopoldini Garbeis, stalni pokoj pa g. Al. Legat-Kranjc.

Novi razredi: Ljudska šola v Ajdovcu dobi drugi, v Slavini pa tretji razred.

Število učnih mest se je pomnožilo v preteklem letu za 32. Vseh učnih mest na Kranjskem je točasno 1034.

P o m a k n j e n i so bili v višji plačilni razred, in sicer v I.: Jaklič Ivan, Poklukar Mihael, Reich Josip, Raunacher E., Jankovič Frida, Demšar Kristina, Lunaček Aleksander, Zavrl Valentin. V II. r a z r e d: Schiller Rudolf, Bergant Jožef, Zupančič Ivan, Eisenhart Gizela, Pirkovič Roza, Jug Matej, Kovačič Terezija, Bukovitz Ljudmila, Račič Marija, Dovgan Marija, Petsche Ema, Barle K., Markošek Edvard, Hladnik-Pehani Evgenija, Rus Vilibald, Klemenčič Karolina, V III. r a z r e d: Polanc Jožef, Zalokar Julija, Robljek Vinko, Bitenc Marija, Lavrič Pavel, Pezdir Ivana, Potočnik Ursula, Pogorelc Ada, Nažode Angela, Jurca Marija, Ravhekar Terezija, Grudnik Franc, Juvanec Terezija, Mihelič Jožef, Lobe Henrik, Babnik-Rajer Marija, Merhar Ivana, Tomšič Milan, Zaletel Vinko, Schwinger Justina, Modic Marija, Lampe Josip, Erker Jožef, Lamut Anton, Reil Severa, Kavčič Milena, Reven Adela, Marok-Sedej Marija, Finkšufraj Ana, Fajdiča Ana, Rožič Viljem, Cenčič Angela, Dermelj Friderik, Rupnik Albina, Vizjak Ana, Grilc-Dostal Karolina, Grčar Angela.

Naša zborovanja.

Novo mesto. Kakor že objavljeno, se je vršilo 19. t. m. zborovanje Slomškove zveze za naš okraj. Zbralo se nas je bilo nepričakovano lepo število Slomškarjev (54) v dolnjski metropoli od blizu in daleč. Po običajnem pozdravu g. predsednika, nadučitelja Fr. Štularja, je predavala gdč. M. Bulc o vprašanju: Kako in kaj naj rišem z malimi v I. razredu? Navzoče učiteljstvo je z zanimanjem sledilo jedrnatu in poučni razpravi. Po dokončanem referatu se je razvila praktična debata: Ali bi se ne dale nekatere berilne vaje ilustrovati? Za besedo so poprijeli zlasti gg. nadzornik Iv. Štrukelj, Ferjan, Štular, dr. Ažman i. dr. — Nemci so v tem oziru veliko pred nami. Prof. Makso Sever je nato priporočal ožji stik med srednješolskim in ljudskošolskim učiteljem. Cilj ljudskošolskega in srednješolskega učitelja mora biti isti: mladino ohraniti moralno dobro in vzgojiti duševno in telesno čvrst narod; vsled tega naj srednješolski učitelj zida

v šoli na to, kar je postavil ljudskošolski učitelj. Izven šole naj bi se pa podrobneje porazgovorili na sestankih Slomškove zveze, kako uravnati skupno delovanje. Na ta način bo Slomškova zveza čedaljebolj uveljavljala in izvrševala svojo lepo nalogo.

Gorenjska podružnica. Dne 19. novembra je zborovala podružnica Slomškove zveze za Gorenjsko v prijazni Radovljici. Udeležba je bila naravnost častna; bilo nas je 41 ter 12 duhovnikov, jasen dokaz, kako lepo vzcviata podružnica, ko je pred par leti štela le par članov. Mnogo se jih je opravičilo, med njimi tudi naš g. okr. šolski nadzornik Karol Simon, ki je pozdravil zborovalce pismeno. Zborovanje so s svojo navzočnostjo počastili tudi trije člani c. kr. okr. šolskega sveta radovljiškega, namreč: kanonik in dekan radovljiški J. Novak, podpredsednik državne zbornice vitez Pogačnik, ki sta v lepih besedah pozdravila zborovalce, ter jeseniški župnik Anton Skubic. Navzoč je bil tudi mošenjski g. župan Resman. Po uvodnih besedah predsednika tovariša Petriča je sledil referat: Disciplina podpira pazljivost in obratno. Referiral je tov. predsednik sam, ker je obljubljeni predavatelj zadnji hip odrekel. Referat je bil jako zanimiv. Pri točki »slučajnosti« je nasvetoval župnik Pokorn iz Besnice, naj se naše gđč. učiteljice malo bolj zanimajo za kuhinjsko umetnost. Hvaležni smo g. župniku tudi za umestno šaljivko. Za kraj prihodnjega zborovanja se določi škofja Loka; čas se naznani pravočasno. Skrbimo, da nihče ne izostane. Dotlej na svidenje!

Vrhniško - logaška podružnica Slomškove zveze je imela redni občni zbor dne 18. oktobra t. l. na Vrhniki. Iz tajniškega poročila povzamemo, da je v minulem letu zborovala podružnica dvakrat na Vrhniki. Meseca julija pa je oskrbela svojim članom zanimiv zlet v romantično in zgodovinsko znamenito Predjamo na Krasu. — Podružnica šteje danes 29 rednih članov, in sicer: 2 učitelja, 14 učiteljic in 12 duhovnikov ter 2 podporna člana. — Nanovo so bili izvoljeni v odbor gg.: predsednik učitelj Ivan Štrekelj, podpredsednik katehet

Ivan Primar, tajnica učiteljica Marija Jurjevčičeva, blagajničarka učiteljica Marija Smolikova, ostalo odborniki ozir. odbornice: nadučitelj Josip Zakrajšek, učiteljica Marija Marinkova in župnik Anton Poljšak. — Nato nam je g. učitelj Ivan Štrekelj podal v svojem referatu nekaj nasvetov, kako more učitelj izpreobrniti skrajno nemarne in zanikarne učence. — Dne 19. novembra je zopet zborovala podružnica na Vrhniki. Udeležba je bila nadvse zadovoljiva, saj toliko zborovalcev — bilo nas je krog 20 — se še ni zbralo, odkar obstoji podružnica; le nekateri člani ozir. članice izostajajo še vedno s premalenkostnimi izgovori od naših zborovanj. Sklenili smo, da podružnica odslej ne bo več posameznim članom pošiljala vabil k zborovanjem, temveč dan in kraj zborovanja se bosta objavila v »Slovenskem Učitelju« in nekaj dni pred zborovanjem v »Slovincu«. — K slučajnostim se oglasi g. župnik Remškar iz Dol. Logatca, ki je mnenja, da pravi učitelj Slomškar nikakor ne sme izostati od naših društvenih prireditvev, kar pa se ponekod dogaja. Pridno se zlasti sedaj pozimi poprimimo dela v naših izobraževalnih društvih; tudi učiteljicam se nudi plemenito izobraževalno delo v Bogomilah in Marijinih kongregacijah. — Na tem zborovanju je predavala učiteljica Jurjevčič o temi »Zbujaj v učencu samozavest!« — Ker v naši podružnici vsled precejšnje oddaljenosti nekaterih članov ni mogoče pozimi prirediti zborovanja, se bomo sešli zopet šele 12. marca na Vrhniki.

Kamniška podružnica Slomškove zveze je kar najlepše zborovala dne 19. novembra v Komendi. Udeležba je bila prav častna (čez 30 članov in članic). Tovariš Krmelj nam je podal nekaj misli o novem šolskem zakonu. Živahne debate, ki se je razvila po njegovem poročilu, so se udeležili gg. tovariši Demšar, Krmelj, Krische in Vodopivec. Tov. Igljč je predlagal ostre resolucije proti razširjevanju nemoralnega tiska. Vse resolucije so bile z odobravanjem sprejete. Definitivno se je sklenilo, da priredi naša podružnica 3. maja 1914 v »Kamniškem domu« koncert. Čisti dobiček je namenjen Medvedovemu spome-

niku, ki naj bi se postavil v Kamniku, eventualno spominski plošči na njegovem rojstnem domu. Že sedaj opozarjamo na to prireditve ter vabimo nanjo vse častilce pokojnega Medveda. Izvajali se bodo najnovejši moški in mešani zbori (tudi še neobjavljeni, ki so jih obljubili skladatelji za ta koncert), nekaj samospevov in orkestralnih točk. Zbor naše podružnice, ki se bo za to priliko primerno pomnožil, šteje okrog 30 izvrstnih pevskih moči. — Pohvalno moramo omeniti, da so se tega zborovanja udeležili tudi prav oddaljeni člani, n. pr. iz Moravč, Peč. Tov. Igljč in Langerholz sta prišla peš od Sv. Trojice (skoro pet ur). Živela taka požrtvovalnost!

Podružnica Slomškove zveze za litij-ski okraj je zborovala dne 19. novembra t. l. v št. Vidu na Dolenjskem. Udeležba je bila prav lepa, ker se je vršil obenem tudi občni zbor. V svojem poročilu omeni predsednik, da je imela podružnica Slomškove zveze za litijski okraj tekom poldrugetnega obstanka osem zborovanj in ravno toliko zanimivih predavanj iz šolske in drugih strok. Tajnica poda kratko poročilo o razvoju naše podružnice, ki šteje 27 članov samo med učitelstvom litijskega okraja. Eden nam je umrl, dva sta se preselila v druge kraje, eno članico pa smo črtali. Na predlog vlč. g. Tomca se izvoli stari odbor.

Vzgoja

Kako si pridobiš avktoriteto? Ako te otroci spoštujejo, cenijo in ljubijo, imaš v tem najboljšo oporo avktoritete. Otroci, ki se prepričajo, da se učitelj odlikuje v znanju, zlasti pa še v nravni popolnosti, da se z nadnaravno in nesebično ljubeznijo žrtvuje zanje, se bodo radi pokorili njegovemu vodstvu, mu bodo zaupali, mu bodo z ljubeznivo preprostostjo vdani. — Najbolj si pa utrdi avktoriteto učitelj, ki zna pedagoško pravilno ukazovati tako, da si ohrani mirnodušnost in pohlevnost, obenem pa odločnost in konsekvantnost. Da se pa prevelika dobrodušnost in krotkost ne izprevrže v slabost, mora vzgojitelj skrbeti, da ne izgubi odločnosti volje. Ta odločnost bo dosegla, da bodo gojenci vse ukaze točno izvršili, da bodo neposlušni občutili svoj pogrešek. — Tretja zahteva, da učitelj ne izgubi avktoritete, je soglašanje rodne hiše z učiteljevim ravnanjem. Kjer nalete navodila, ki jih je otrok prejel v šoli, na odpor staršev ali njih namestnikov, bo vzgoja dvomljiva, učitelj pa ne bo imel tiste avktoritete, ki je za koristno vzgojo otrok neobhodno potrebna.

Kratkovidnost in šola. Privatni docent za očesne bolezni na vseučilišču v Berlinu dr. G. Levinsohn je predaval te dni v berolinskem društvu za socialno

medicino, kako se šolska higiena že mnogo let brezuspešno bori proti kratkovidnosti, ker dobi 50% naobražencev to bolezen v šoli. Dr. Levinsohn je izjavil, da so dosedanje teorije o kratkovidnosti napačne in zato je tudi bramba proti njej napačna. Doslej je vedno veljalo, da pridobimo kratkovidnost s preveč odličnim gledanjem. S tem se namreč očesno zrklo po dolgem raztegne in nasledek je bolezen. On pripominja, da je kratkovidnost zelo neznačajna baš med onimi poklici, ki morajo oko prav blizu k predmetom davati, n. pr. pri urarjih, zlatarjih, umetnih pletiljah. Natančna preiskava je pokazala, da imajo delavci pri teh poklicih zelo pokončno držanje telesa, ker sedijo na nizkih stolih, ali pri visokih mizah. Dejstvo, da se pri delu preveč stalno upogiba truplo in glava, je dokaz za teorijo tega zdravnika. Oko pade namreč preveč na spredaj in ker vpliva moč teže, nastanejo oslabelosti očesnega živca. Očesno zrklo se raztegne v dolžino in tu nastopi kratkovidnost. S primernimi poizkusi z upogibanjem glave je dr. Levinsohn kratkovidnost umetno povzročil pri opicah. Šola mora bolj skrbeti, da se bo omogočilo ravno držanje telesa; zato priporoča predavatelj, da bi otroci vsaj pri branju držali knjige

pravokotno proti očesni osi pokončnega telesa in tudi sedeli v klopeh, ki imajo posebno naslonjalo za tako držanje knjig. Priporočljiva je tudi bolj pokončna pisava. Umevna je sicer za kratkovidnost kakor za druge bolezni kaka naravna dispozicija, a zato je tembolj priporočati telesno gibanje, da se okrepeča telo. Ako bi se pazilo, da ni pri delu trup in glava preveč upognjena ali sklonjena, bi bilo tudi mogoče omejiti silno razširjanje kratkovidnosti. — Jaz mislim, da vsega nima šola na vesti, ker rabijo otroci oči tudi doma pri delu in učenju, ter so jih tako ali tako rabili, preden so prišli v šolska leta, a prav pa je, ako se sploh več pazi na pravilno telesno držanje. Fort. Lužar.

Higieničen šport za dame. Profesor na vseučilišču v Cambridge, Dublay Ser-

gent, je nedavno predaval v nekem ženskem klubu v New-Yorku. Govoril je o športnih zabavah ter slednjič prepričaval navzoče, da je najbolj racionalna in najbolj higienična športna zabava — delo v gospodinjstvu. Domače gospodinjstvo delo je po njegovi sodbi edini šport, ki okreplja enakomerno vse mišice človeškega telesa. Večkratna hoja po stopnicah utrjuje ude in da se zabranjuje neprijetni »embonpoint« (telesna debelost), ni nič boljšega kot pogostna hoja po dolgih in visokih stopnicah. Da se krepko razvija hrbtenica, kakor tudi prsni koš, ni nič bolj svetovati, kot globoko pripogibanje oziroma klečanje pri ribanju lesenega tlaka. Pometanje širih pleča In eno uro perilo mencati izda več, kot če bi cel teden igrala tennis.

Raznoterosti

Zanimiva statistika. Davek na pivo, ki od njega participira tudi nižjeavstrijsko učiteljstvo, je znašal l. 1912. okroglo 7 milijonov kron; Dunaj sam je plačal več kot polovico, namreč 4 milijone tega davka.

Precejšen skok. Povprečna plača ene učiteljske moči na Nižjem Avstrijskem je znašala leta 1906. 2519 K; leta 1912. pa 2866 K; za bodoče leto proračunavajo že 2904 K.

Jecljanje. S problemom, kako odpraviti ali ozdraviti jecljanje, se je dolgo časa pečal v pokoju živeči učitelj Vogler v Nemčiji. Mož je že čez 90 let star, a še zmerom vedrega duha. Svoje izkustvo je zapisal v knjižici, ki se dobiva pri založni tvrdki Fr. Kratz & Cie. v Kolinu. Dosedanje zdravljenje jecljajočih oseb navadno ni imelo trajnega ali gotovega uspeha, ker ni bil znan glavni provzročitelj tega nedostatka. Jecljanja ne provzročajo, kakor se je mislilo, mišice, ki se nehote razdražijo, tudi ne psihične bolesi ali anormalne tvorbe govornih organov; po prepričanju Voglerja nastane jecljanje vsled nezadostne napetosti glasotvornic. To provzroča, da nedostajajo v ustih pogoji, ki so potrebni

za glasove. Na ta način nastane pri jecljavcih tisto neprijetno kremženje, ki se pojavi obenem, ko skuša jecljavec govoriti, pa ne more. Zdravljenje bodi v tem, da se glasotvornice okrepe. Kako, pove zgoraj označena knjižica.

Učiteljske pripravnice s šestimi letniki imajo že vse nemške države. Pri nas v Avstriji se najbrž še ne bomo tako hitro povzpeli do tega, kajti državni šolski zakonik baje ne dovoljuje razširjenja sedanjih štiriletnih učiteljskih semenišč. Poizkus pa imamo vendar že tudi v Avstriji, in sicer na Dunaju. Osrednje vodstvo katoliškega šolskega društva je meseca aprila 1913 soglasno sklenilo, da hoče osnovati šestletno preparandijo v Währingu (Dunaj). Učni načrt se je predložil ministrstvu za pouk in bogočastje, ki ga je menda že odobrilo. Za podlago šestletni pripravnici so smatrali triletno meščansko šolo; ideal bi se dosegel, če bi se ustanovile za pripravnice posebne meščanske šole. Kot neobvezen predmet so sprejeli v načrt tudi latinščino, ker je vsaj površno znanje tega jezika večalimanj potrebno, če hočejo kandidati dobro umevati strokovne predmete kot: pedagogiko, kate-

hetiko, ali če se hočejo pripravljati za meščanski izpit.

Predmeti so takole razdeljeni:

	Letnik: I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
Verouk	3	3	3	3	3	3
Pedagogika s prakt. vajami	—	—	—	3	6	20
Somatologija in higiena	—	—	—	1	1	—
Učni jezik	5	5	5	5	4	2
Zemljepis	2	2	2	2	—	—
Zgodovina in ustavo-znanstvo	—	2	2	2	2	1
Prirodopis	2	2	2	2	—	—
Prirodoslovje	—	2	2	2	2	2
Matematika in geometrija	4	4	3	3	3	1
Nauk o poljedelstvu	—	—	—	—	2	1
Lepopis	1	1	—	—	—	—
Prostorčno risanje	2	2	2	2	2	1
Gosli	2	2	1	1	1	1/2
Klavir	2	2	—	—	—	—
Orgle	—	—	2	2	2	1/2
Telovadba	2	2	2	2	2	2
Glasba in petje	2	2	2	2	2	1

Prosti predmeti:

Latinščina	3	2	2	2	2	1
Kaluparstvo	1	1	1	1	1	1
Delovni pouk	1	1	1	1	1	1
Stenografija	2	—	—	—	—	—

Vprašanje. Po nekem odloku deželnega šolskega sveta se mora napredek otrok prvega šolskega leta za prvo četrtletje označiti v naznanilih s splošnim redom. — Vprašam, ali velja ta odredba samo za svetne predmete, ali tudi za verouk, ker neki katehet trdi, da za verouk ta odredba ne velja in je zato vpisal iz verouka rede. — Voditelj. — **Odgovor.** Prvo četrtletje se z redom označi samo vedenje in pridnost. Vse drugo se šteje pod označbo splošnega napredka.

Varstvo malim. Tudi v Trziču so otvorili dnevno zavetišče za učenke in učence ondotnih šol. Dne 23. novembra so bili prostori blagoslovljeni in izročeni karitativnemu namenu. Zavod bodo oskrbovale in vodile sestre sv. Križa. Prednica je s. Virginija, bivša načelnica

v zavodu Jožefinum v Ljubljani. Na večer bodo sestre poučevale v ročnih delih. — Otroškemu zavetišču »Angel varih« v Spodnji Šiški je deželni odbor kranjski dovolil 2000 K stalne podpore.

Častitljiv jubilej. Dne 2. decembra je minilo 65 let, odkar je zasedel habsburški prestol cesar Franc Jožef I. Redki so taki jubileji, zato se pa tembolj od srca radujemo, da je previdnost božja uprav našemu ljubljensmu vladarju naklonila že 65letnico vladanja. Bog ohrani . . .!

Katoliško vseučilišče v Freiburgu je imelo v preteklem poletnem semestru 613 dijakov, med njimi 39 slušateljev: 200 švicarjev, 118 Nemcev, 79 Rusov, 44 Francozov, 28 Avstrijev, 18 Italijanov in prav toliko Angležev. Poučevalo je 79 profesorjev.

Znanstveno potovanje. 12 gospodov (profesorjev in slušateljev) rimskega bibličnega zavoda se je podalo na znanstveno potovanje v Egipet in Palestino.

Šiba. Komisija, ki se peča z vzgojnimi zadevami angleških šol, je sklenila, da se v ljudskih šolah na Angleškem zopet dovoli telesna kazen. — Izkušeni in modri šolniki vseh časov so bili mnenja, da naj šiba ne izgubi domovinske pravice v šoli; če drugega ne, vsaj za strašilo naj bo in pa za zdravilo za izjemne slučaje otroške nepoboljšljivosti.

Absolventi meščanskih šol so po najnovejši odredbi kraljeve vlade na Hrvatskem oproščeni obrtne šole, ako po dovršenem osmem razredu stopijo kot učenci v obrt ali trgovino.

Reveži. Bolgarski učitelji več mesecev niso bili dobili plače. Sredi novembra so imeli velik shod ter so sklenili, da začno s štrajkom, če jim vlada do 30. decembra ne bo izplačala vse zaostaline.

Gimnazija na Sušaku se bo preosnovala v realno gimnazijo. Italijanščina postane obvezen predmet.

Zvišanje učiteljskih plač in poezija. Kot majhen prinos k zgodovini o zvišanju učiteljskih plač, kot rahel klic, ki pove, koliko časa je že na »dnevnem redu« to vprašanje, ponatisnemo sle-

deči sonet. Prinesle so ga Bleiweisove »Novice« v novembru l. 1851. Glasi se:

Prvi pogoj šole izboljšati.

Kolk' že čez ljudskih šol uspeh tožilo,
in še pravično toži se, je znano;
pa s tožbami ne bo jim pomagano,
dokler kaj v izboljšanje ne bo se
strilo.

* Kdo li ne ve, da polje bo rodilo
po tem, al' bolj' al' slabše obdel'vano;
pa delo tud' po tem ko plačevano,
bo bolj' al' slabše delavce dobilo.

Možje naj zvedeni bi se vbijali
vse svoje dni z otroci, pa stradalil!
Kaj menite, da smo na glavo pali?

Dokler z učnino bo se skopovalo
in uk tlačanom le pripuševalo,
bo, kol'kor plača, delo tud' veljalo.

Rodoljubski.

Meščansko šolstvo. Mnogo tovarišic in tovarišev, posebno tiste, ki so se v šolskem letu 1912/13 udeleževali predavanj v meščanskošolskem tečaju, bodo zanimale pismene naloge, ki so jih imeli kandidati pri izpitu za učno usposobljenost na meščanskih šolah — v novemborskem terminu v Ljubljani.

Pedagogika (nemško): Inwieferne sind die psychologischen und inwieferne die logischen Vorgänge beim Unterrichte zu berücksichtigen? — **Pedagogika** (slovensko): Zaznava (nazor), njen postanek in razvoj. — **Nemščina**: Der deutsche Roman seit Goethe. (Theorie des Romans im modernen Sinne. Die ersten Versuche, modernen Anforderungen diesbezüglich gerecht zu werden, bei den bedeutendsten Romanautoren.) In Hauptzügen sind zu besprechen: Roman des Sturmes und Dranges, der Klassiker, der Romantiker, Jungdeutschen, Formalisten, Realisten und Naturalisten. Nur kurz ist nach

Möglichkeit auch der Roman des 16., 17. und 18. Jahrhunderts zu erwähnen und zu würdigen. — **Slovenščina**: Stritar in njegova doba. — **Zgodovina**: 1. Charakterizacija Perikleja. 2. Ludwig des Baiern Bemühungen um Vergrößerung seiner Hausmacht. 3. Erzherzog Karl. (Mit besonderer Würdigung seiner Waffentaten und hervorragender Stellung als Feldherr.) — **Zemljepisje**: 1. Postanek gorovja, visokih planot in dolin. 2. Površje Francoske. 3. Die Becken von Böhmen und ihre Umwallung, nebst einem Kulturbilde dieses Gebietes.

Kadar se oglasiš k mešč.-šolskemu izpitu, presodi, če dobro obvladaš jezik in ti izražanje ne dela nobenih težkoč, drugače raje opusti misel na uspešno preizkušnjo.

F. Fabinc.

Pismene naloge v Lincu (meseca novembra) kandidatom meščanskošolskega izpita:

Pädagogik: Anschauung und Anschaulichkeit, Begriff, Anwendung im Unterrichte der Bürgerschulen. — **Geographie**: Der Luftdruck und die Winde in ihrer geographischen Bedeutung. Die Donau und der Rhein. Vergleich. — **Naturgeschichte**: Der Blutkreislauf bei den Wirbeltieren ist zu beschreiben und das Verhalten desselben in den einzelnen Klassen zu vergleichen. — Die Nachtschattengewächse sind durch ihre als Nutzpflanzen gebräuchlichen Vertreter zu charakterisieren. — Die wichtigsten Eisenerze mineralogisch u. chemisch zu behandeln. — Die geologische Arbeit des Eises. — **Deutscher Aufsatz**: Der Ursprung und die Entwicklung des deutschen Dramas seit Lessing. — **Naturlehre**: Das Telephon, dessen Einrichtung und Wirkungsweise. — Die Essigsäure. — Darstellung des Weinessigs, die Schnellessigfabrikation. (In še eno kombinirano vprašanje.) — (Matematične in geometrične naloge radi pomanjkanja prostora niso navedene.)

Slovstvo in glasba

Junaštvo in zvestoba. Spomini častnika švicarske garde Ludvika XVI. — V založbi »Kat. tisk. društva« v Gorici je izšel zgodovinski roman z gorenjim naslovom. Avtor je znameniti nemški romanopisec Josip Spillmann D. I., Slovencem znan že po mnogih poslovenjenih spisih. Kakor druga dela istega avtorja, bo gotovo tudi pričujoče našlo mnogo prijateljev, zakaj po vsebini in izpeljavi je čez vse zanimivo. — Roman razpleta zasebno zgodbo mladega švicarskega oficirja Damiana Muosa, a v okvirju natančno risanih dogodkov iz početka francoske revolucije v letih 1789—92. Zunanji dogodki tedanjih burnih časov, ko je vrelo v Parizu »kakor v čarovniškem kotlu«, so tako živo risani, da bude kar največjo napetost. Vsi važnejši prizori gredo mimo nas: otvoritev državnih stanov, napad na Bastijo, nasilna preselitev kraljeve družine iz Versaja v Tiljerije itd. Prav posebno živo pa je risan junaški boj, s katerim je švicarska garda branila Tiljerije ob strašnem napadu pariške drhali dne 10. avgusta 1792. Vmes je vpletena zgodba kraljeve družine in zlasti ljubezniva mučenica na kraljevem prestolu Marija Antoinetta je tako naslikana, da zbudi naše popolno sočutje. — Ideje, ki so rodile in gibale veliko revolucijo, se zvesto zrcalijo v romanu; iz samega dejanja in razpletka dogodkov je posneti, koliko je resnice in pravice, koliko pa zmote na teh idejah, ki mogočno vplivajo še na današnjo kulturo. »Junaštvo in zvestoba« je ne le zanimivo berivo, ampak tudi v veliki meri vzgojno in poučno. — Cena za vezan iztis 4 K, za broširan 3 K, po pošti 30 vin. več. — Knjiga se dobi v prodajalni »Kat. tisk. društva« v Gorici in v raznih knjigarnah.

Lepo življenje in srečna smrt. Nauki, molitve in pesmi za vse odrasle vernike, zlasti za bratovščino sv. Uršule. Drugi, pomnoženi natis oskrbel dr. Gr. P.

Lepo življenje in srečna smrt. Kako preprost, a mičen naslov! In molitvenik sam ni pomnožil samo števila svojih

vrstnikov, marveč tudi njih lepoto, moč in tolažbo. Temelj, na katerem je zgrajen — zlasti v svojem drugem delu — je edino pravo in popolnoma prikladno katoliško versko navodilo: Samo v božjih naredbah je tolažba zanesljiva. Zato poslušaj sveto Cerkev, ki jo je v naše zveličanje postavil božji Sin.

Ta molitvenik uči živeti in moliti s sveto Cerkvijo. Zajet in sestavljen je iz Jezusovega naročila: »Iščite najprej božjega kraljestva...« in zato je za vse vernike enako lep in koristen. Posebna skrb tega molitvenika je, da lepo in natančno uči o sv. zakramentih. Kako jasen in ljubezniv je k temu splošen uvod: Jezus — za nas. (Str. 229.) Ko podaja molitvenik, med drugim duhovnim bogastvom, nekaj primernih nauk o zakramentu svetega zakona, ne pozabi pristaviti še lepega nauka o devištvu, da se ne bo zdelo, da bi se moral ta vzvišenejši stan le mimogrede omenjati, saj je vendar lepega življenja najlepši cvet.

Za lepim življenjem srečna smrt. To je velika umetnost: srečno umreti. Krasna navodila, povzeta iz sv. pisma in molitev sv. Cerkve najdeš v pričujočem molitveniku. Komur se posreči na zadnjo uro izreči (če ne v besedah, vsaj v mislih) krasni slavospev: duhovna oporoka (str. 353.), ta se je naučil za večno življenje najmenitnejše umetnosti. Recimo še en opomin: Katehetje in zlasti vi, duhovni pastirji, priporočajte vernikom, da se pred časom nauče lepega življenja in srečne smrti. Opozorite jih tudi na vrednost in važnost molitvenika z enakim imenom! Njegov naslov je lep, a njegova vsebina še lepša. Dr. M.

Alois Kunzfeld, Naturgemäßer Zeichen- und Kunstunterricht. Wien. Gerlach & Wiedling. — Že ko sta izšla prva dva zvezka tega izbornega dela, smo ga nakratko omenili v svojem listu (1912, str. 240). Doslej je izšlo pet zvezkov, ki obravnavajo učno snov iz risanja in umetniške vzgoje za prvih pet šolskih

let, t. j. za navadno ljudsko šolo; nadaljnji 6. zvezek, ki bo tudi v kratkem izšel, bo pa obravnaval učno snov za zadnja tri šolska leta, t. j. za meščansko šolo. Delo je v resnici vse hvale vredno in zelo priporočljivo. Pisatelj ni ničesar prezrl, kar se je v zadnjih desetih letih glede risanja in umetniške vzgoje dobrega in za šolski pouk porabnega navetovalo ali zahtevalo. Tu najdeš poleg navodil za risanje in slikanje navodila za modeliranje, izrezovanje, pletenje, šablonačenje ter tiskanje s pečati, ki jih otroci sami napravljajo. Vse delo se odlikuje po svoji temeljitosti, iz vsega odseva resnična ljubezen do predmeta in vsa snov se podaja s praktično razumljivostjo.

Pisatelj se je globoko zamislil v otroško dušo; on razume v otrokih vzbuditi zanimanje ter pouk njegovim občutkom prilagoditi. Besedilo pojasnjujejo mnoge slike v tekstu (589) in v vsakem zvezku nekaj barvanih slik kot priloga (skupaj 60 tabel). Na koncu vsakega zvezka, izvzemši prvega, je tudi vzorec podrobnega učnega načrta za dotično šolsko leto, ki bo lahko marsikomu pri sestavi podrobnega učnega načrta za njegovo šolo služil za zgled. Ako se vrednost dela in tudi zunanja oprema knjige prav preceni, skupna cena vseh petih zvezkov (27 K), ki se pa tudi posamezno dobé, ni pretirana. Priporočamo zlasti vsem učiteljskim knjižnicam! N.

Listnica uredništva

Listnica uredništva. Dva najsti številki smo priložili položnice. Prosimo, naj bi se jih cenj. naročniki takoj poslužili. Res je okrog Božiča toliko plačil, da se človeku kar smilijo s trudom nasušene kronce. Pa kaj čemo! Dobra stvar ne gre naprej brez tega mazila... Vemo, da je med požrtvovalnimi naročniki »Slov. Učitelja« mnogo takih, ki imajo edinole to »dobro stvar«: organizacijo katol. pedagoškega življa — pred očmi, pa nas podpirajo, dasi jih list sam toliko ne interesira. Bog nam jih ohrani!

Pozivamo pa zopet zlasti one počasne in zamudne plačnike, ki imajo že

več neplačanih letnikov »Slov. Učitelja« na vesti, naj nikar ne vržejo položnic v kot ali v koš, ampak pogledajo naj na rob položnice, kjer smo zabeležili, do kdaj imajo poravnano naročnino ter naj potem takoj store svojo dolžnost!

Gg. dopisnikom. 12. številka je bila iz raznih vzrokov urejena in stavljena že 2. decembra. Nekaj dopisov smo morali raditega odložiti. — G-u P. v M.: Popravi se samo to, kar se mora. Ako je bilo poročilo poprej že v »Slovincu«, se skrajša in sprejme samo najbistvenejše.

D. G. 1928

Razpis učiteljskih služb

V kočevskem okraju: Učno mesto na šestrazredni ljudski šoli v Loškem potoku. Prednost imajo moški prosilci. Prošnje do 21. decembra 1913.

V postojnskem okraju: Učno mesto na trirazredni ljudski šoli v Vrhpolju. Rok 23. decembra 1913. — Učno mesto za učitelja na enorazrednici na Gočah do 23. decembra 1913. — Mesto učitelja na enorazrednici v Podstenjah — do 28. decembra.

V logaškem okraju: Učno mesto za učitelja na štirirazrednici v Cerknici. Prednost imajo učitelji, ki so izprašani za pouk v risanju na obrtno-nadaljevalnih šolah. Prošnje do 20. de-

cembra 1913. — Naduč. mesto na dvo-razrednici v Rovtah — do 28. decembra.

V kranjskem šolskem okraju se v stalno nameščenje razpisujejo naslednja učna mesta: 1. mesto nadučitelja na dvorazredni ljudski šoli v Podbrezjah; 2. mesto učitelja in šolskega voditelja na enorazredni ljudski šoli na Olševku (ki se pričetkom šolskega leta 1914/15 razširi na dva razreda), 3. mesto učitelja in šolskega voditelja na enorazrednih ljudskih šolah na Bukovšici in v Retečah, in 4. učno mesto na trirazredni deški ljudski šoli v Cerkljah. — Prošnje do 20. decembra 1913.

Ne prezretil Na robu vsake položnice je zaznamenovano, do kdaj je naročnina poravnana. Da ne bo neljubega nesporazuma, omenjamo v pojasnilo tole: Nekateri naročniki so lani ali tudi predlanskim poslali naročnino; ako je pa poprej enkrat ali dvakrat naročnina iz-

ostala (za posamezna leta sproti nismo terjali), se je lanska (oziroma predlanska) naročnina vknjižila za izostalo leto, na položnici pa stoji opazka: »Poravnano do konca 1912, oziroma 1911.« Ako bi se bila vrnila kaka pomota, prosimo prijaznega obvestila. — Upravništvo.

Nič vabila.

XIV. letnik »Slovenskega Učitelja« je stopil v polni rasti med svet; kmalu bo praznoval 15. rojstni dan. Lepa starost! Ponosen je nanjo; še bolj zalo pa se mu zdi, da ga splošno ljubijo in spoštujejo, da se poteza zanj staro in mlado. Nič se mu ni treba vsiljevati, saj je povsod znan kot zvest prijatelj, voditelj in svetovalec ne samo poštenemu učiteljstvu, ampak tudi skrbnim vzgojiteljem in vnetim katehetom. Nič mu ni treba molodovati za naročbo, saj je prepričan, da ga bodo radevolje še nadalje sprejemali vsi dosedanji prijatelji, pa da ga bodo vpeljali še v tiste šolske kroge in med liste šolske svete, ki so ga doslej od-rivali.

»Slovenski Učitelj« se zaveda svoje mladeniške moči, pa jo bo tudi vestno izrabljal na korist krščanski šoli in v blagor tistim, ki so pedagogi po volji in želji katoliškega slovenskega ljudstva.

Pa vendar-le vabilo.

Nikar misliti, da si se dosti odkupil, če si naročil list in odrinil članarino. Dolžnosti, ki jih imaš kot iskren in razborit Slomškar, kot vnet katehet, s tem še niso opravljene. Delaj za stanovski list! Poročaj o zanimivostih iz šolske prakse, sporočaj o vsem, kar je v zvezi s šolstvom, z vzgojnim ali katehetskim napredkom. Ne reci: »Imej me izgovorjenega!« ampak — pero v roke in čvrsto na delo!

